

ANALIZA MINERALOGICĂ A UNOR FRAGMENTE CERAMICE DE TIP BOIAN

Au fost cercetate 12 cioburi etichetate, de proveniență diferită. Rezultatele analizelor sînt date mai jos pe puncte: 1. Materia primă folosită a fost o *argilă nisipoasă fină* sau o *argilă mărnoasă fină*.

După natura mineralogică a liantului avem următoarea grupare a fragmentelor ceramice:

a) Ceramică cu *argilă caolinitică* faza Giulești (pasta comună, pasta bună, pasta fină).

b) Ceramică cu *argilă mărnoasă, caolinitică*:

— faza Bolintineanu (așezarea Aldeni)

— faza Vidra (așezarea Boian A)

La toate cele trei categorii ceramice.

c) Ceramică cu *argilă illitică*: faza de tranziție (așezarea de la Radovanu), categoria de pastă fină și pastă bună.

d) Ceramică cu *argilă mărnoasă, illitică*: faza de tranziție (așezarea Radovanu), pasta comună.

2. Granulația cioburilor este fină (pelitică, sub 0,02 mm diametrul părților componente) pînă la fin nisipoasă (aleuritică între 1,0—0,2 mm diametrul părților componente).

3. Structura cioburilor este neomogenă, deoarece în fondul fin al cioburilor — format dintr-o masă de caolinit sau de illit, cu sau fără calcit — apar sub formă de cristale mult mai mari mineralele: cuarț, feldspat, mica, limonit (în formă de agregat granular) etc., a căror proporție în raport cu fondul (liantul) variază foarte mult de la caz la caz. Așa, de exemplu, în cazul cioburilor din faza de tranziție, descoperite la Radovanu prevalează față de incluziuni, în cazul cioburilor din faza Vidra proporția este aproape egală, iar la celelalte cioburi proporția este variabilă între aceste două limite.

O altă particularitate o formează și stuozitatea cioburilor în solzi aproape paraleli cu suprafața cioburilor. Acest lucru este vizibil, mai ales, în următoarele cazuri: cioburile din pastă comună din faza Bolintineanu, cioburile din pastă bună din faza Giulești, cioburile din pastă comună și bună din faza de tranziție. Punem acest fenomen pe seama naturii, liantului și, mai ales, a proporției dintre liant și incluziuni (granulele mai mari de cuarț feldspat, limonit etc.).

Neomogenitățile de structură se mai observă și din cauza prezenței unor agregate de cioburi vechi sparte la dimensiuni sub 2 mm granula și reintroduse în circuitul activității de realizare a ceramicii. Acest lucru se observă, în mod clar, în următoarele cazuri: cioburile din pastă comună din faza Giulești la cioburile din cele trei categorii ceramice din faza Vidra și la cele din faza de tranziție (descoperite la Radovanu).

4. Culoarea cioburilor este neagră, cu excepția celor din faza de tranziție (pastă bună și comună), care sînt cărmizii de nuanțe diferite. Mai semnalăm un fapt în ceea ce privește culoarea și anume: unele cioburi sînt inițial negre și devin roșii pe margini numai în urma întrebuițării, ca de exemplu în cazurile: cioburilor din pastă comună din faza Bolintineanu din pastă comună din faza Giulești și cele din pastă fină din faza Vidra. În aceste cazuri se observă o înroșire gradată și simetrică, atît pe partea din afară, cît și pe partea dinăuntru a obiectului. Înroșirea este mai intensă pe partea dinafara cioburilor, unde atît temperatura, cît și posibilitățile de oxidare a cărbunelui din cioburi erau mai mari.

5. Controlul temperaturii de ardere a oalelor și a altor obiecte confecționate din paste descrise aici, se poate face în funcție de *fisurarea cuarțului* care se produce la temperatura de 575°C și se observă la unele din aceste cioburi (ca de exemplu: cioburile

din pastă fină din faza Giulești, cioburile din pastă bună din faza Vidra), cât și prin prezența cărbunelui în straturi de diferite grosimi, în compoziția cioburilor, care se introducea sub formă de substanță fină organică (chiar în pastă). Temperatura de ardere nu putea fi mai mare de 500—700°C.

6. Porozitatea cioburilor este mare și dimensiunile porilor variază între limitele largi de exemplu în cazul cioburilor din pastă bună din faza Vidra diametrul acestor pori închiși (circumscriși) variază între 0,2—1,5 mm.

Prof. univ. Eugen Stoicovici

Catedra de mineralogie Universitatea Babeș-Bolyai Cluj